

نکات طلایی در مدیریت مدرسه و کلاس درس

حکیمه قبادی

مفهوم مدیریت کلاس چیست و چگونه می توان کلاس درس را مدیریت کرد؟

مدیریت کلاس و اداره و بهبود کیفیت آموزشی آن همواره جزو وقت گیرترین فعالیت های معلمان می باشد. بیشتر وقت معلمان به ایجاد انضباط و نظم کلاس می گذرد. به همین دلیل یکی از موضوعاتی که امروزه مدارس و بخصوص معلمان به آن توجه می کنند، موضوع مدیریت کلاس می باشد.

تعریف مدیریت کلاس از دیدگاه متخصصان:

مدیریت کلاس عبارت است از رهبری کلاس درس از طریق تنظیم برنامه درسی - سازماندهی مراحل کار و منابع - سازماندهی محیط به منظور بالا بردن نظارت بر پیشرفت دانش آموزان و پیش بینی مسائل بالقوه (صفوی، ۱۳۷۲).

مفهوم مدیریت کلاس در یک تعریف ساده یعنی تحقق بخشیدن به اهداف یادگیری با بهره گیری از دانش تخصصی خود

مدیریت کلاس یعنی رهبری کردن کلاس - ایجاد شرایط لازم برای تحقق یادگیری - استفاده از روش های مدیریتی برای کنترل و حفظ نظم در کلاس.

مفهوم مدیریت کلاس

مدیریت کلاس مفهومی فراتر از برقرار کردن انضباط در کلاس درس دارد.

هدفش فقط ساکت کردن دانش آموزان در کلاس نمی باشد. بلکه هدف های آموزشی معلم را در بر می گیرد.

مفهوم مدیریت کلاس شامل اجرای طرح های آموزشی توسط معلم برای یادگیری بهتر دانش آموزان و استفاده از اصول نظم و کنترل کلاس می باشد.

یعنی مفهوم مدیریت کلاس هم بعد آموزشی را شامل می باشد و هم بعد اخلاقی (باعث کنترل نظم و انضباط در کلاس می شود).

اهمیت و ضرورت مدیریت کلاس

برای رسیدن به نتایج مطلوب آموزشی و مشارکت همه جانبه دانش آموزان در کلاس درس اولین قدم وجود نظم حاکم بر کلاس است.

اگر اولین قدم در این امر که همان حفظ نظم است رعایت نشود گام های دیگر یادگیری نیز میسر نمی شود.

عوامل تاثیرگذار در مفهوم مدیریت کلاس

۱-ویژگی های شخصیتی معلم

۲-روش های تدریس

۳-فنون تدریس

۱-ویژگی های شخصیتی معلم

بی شک ویژگی های اخلاقی و شخصیتی معلم از عوامل تاثیر گذار بر نظم و کنترل کلاس میباشد.

ویژگی های نظیر :

۱-داشتن سلامت اخلاقی- جسمی - ذهنی و عاطفی

۲-آراسته بودن در کلاس درس

۳- دانا و حرفه ای بودن در شغل خود تا بتوانند به تمام جوانب شخصیتی دانش آموزان پی ببرند.

۴- داشتن فن بیان و مهارت های ارتباطی قوی با دانش آموزان

۵-داشتن نگرش مثبت و اخلاق خوش

مسلماً معلمی که این ویژگی ها را دارا می باشد تسلط بیشتر بر کلاس و دانش آموزان خواهد داشت تا معلمی که فاقد این ویژگی های شخصیتی می باشد.

ویژگی های عمومی معلمان نیز در زمینه مدیریت کلاس تأثیر زیادی دارد.

صیامی (۱۳۷۹) به نقل از بروفی و پوتنام (۹۴) می گوید: هر معلم اثر بخش باید فردی بشاش، خوش اخلاق، عاطفی، برخورداری از سلامت روانی و انطباق پذیر باشد.

معلمان مؤثر و کارآمد افرادی هستند که می توانند در لحظه های بحرانی به خود مسلط باشند و بدون اتخاذ موضعی تدافعی به حرف های دانش آموزان گوش بدهند.

و به جای پس روی، سرزنش و تحقیر، آزار و اذیت و دیگر واکنش های افراطی، موضع حل مسأله را برگزینند.

۲-روش های تدریس

یک معلم باید روشی برای تدریس در درس خود طراحی و اجرا کند که منجر به برهم زدن نظم کلاس نشود.

معلم باید با توجه به شرایط کلاس - توانایی دانش آموزان - محتوای کتاب درسی و امکاناتی که در اختیار دارد یک برنامه درسی مدون برای کلاسش طراحی کند.

۳- فنون تدریس

فنون تدریس به مجموعه ای از اعمالی گفته می شود که معلم برای جلب توجه حواس شاگردان در امر یادگیری و کنترل نظم کلاس انجام می دهد.

این اعمال برای مدیریت کلاسی شامل موارد زیر می باشد:

نکات کلیدی برای مدیریت کلاس ۱-بکارگیری شگرد های منفی

به طور مثال وقتی معلم در حین تدریس متوجه می شود که کلاس دچار هرج و مرج شده است.

می تواند مثلن با بغض دار کردن صدای خود و ناراحت نشان دادن چهره خود نظم را دوباره در کلاس حاکم کند.

البته این شیوه همیشه جوابگو نمی باشد. بلکه باید کمتر از آن استفاده شود.

۲-رعایت مواردی همچون کم و زیاد کردن صدا (صحبت نکردن با صدای یکنواخت) و حرکت های معلم و ایما و اشارات وی که شامل حرکت دست - چشم - ابرو - دهان و.... می باشد.

۳-تاکید روی بعضی از مفاهیم و جملات در حین تدریس

مثلا تکرار کلمه دقت کنید یا نگاه کنید - ببینید - توجه کنید و

۴-انجام مکث های به موقع و هدفمند

۵-تشویق و دادن روحیه به دانش آموزان

۶-نگاه های معنی دار کردن در حین تدریس در کلاس

۷-تولید صدا کردن مثل ضربه زدن به میز و صندلی

۸-تدوین قوانین و مقررات در کلاس برای حفظ نظم و تشویق کردن دانش آموزان برای پیروی از این مقررات

مهارت های مدیریت کلاس

اساس مدیریت کلاس بر دو مهارت اصلی می باشد

۱- تصمیم گیری ۲- اقدام

استفاده از این مهارت ها به منزله ی تصمیم گیری مناسب و تبدیل آن به اقدامی موثر می باشد.

تصمیم گیری یعنی چه راهکاری را در چه زمان ، مکان و با چه وسیله ای می توان انجام داد.

اقدام یعنی تحقق بخشیدن به آن راهکاری که در موردش تصمیم گیری شده است.

مدیریت کلاس نیز مهارتی می باشد که به مرور زمان با کسب تجربه و دقت معلم در کلاس درس کامل می شود.

روش های مدیریت کلاس

استفاده از روش های مدیریتی در کلاس باعث نظم بخشیدن به کلاس درس ، یادگیری بهتر دانش آموزان، پرورش مهارت های اجتماعی و توانایی های دانش آموزان می شود.

که در این بخش به سه روش مدیریتی کلاس اشاره می شود.

۱-روش رفتار گرایانه:

رفتار گرایی بررسی علمی رفتار انسان است. هدف این روش پیش بینی و کنترل رفتار انسان می باشد.

در این روش دانش آموز فردی منفعل و اثر پذیر است. و معلم فردی تاثیر گذار در امر یادگیری، اقتدار معلم در کلاس حفظ می شود.

معلم باید تصمیمی اتخاذ کند تا در کلاس درس او مشکلی ایجاد نشود.

از آغاز سال تحصیلی باید مقررات کلاسی وضع کند. و آن قوانین را اجرا نماید.

در کلاس درس رفتار گراها، هر پاداش، محرکی برای یادگیری بعدی است. یعنی تقویت رفتار مطلوب از طریق دادن پاداش و پس گرفتن امتیاز در صورت بروز رفتار غیر مطلوب.

۲-روش تعامل گرایانه:

تعامل گرایی یعنی کنش متقابل اجتماعی

در این روش ، شیوه حل مسئله در کلاس به کار گرفته شده و مشکلات کلاس به این روش حل و فصل می شود.۳-روش غیرمداخله گرایانه

مداخله معلم در کلاس درس اندک می باشد. هدف اصلی دادن آزادی به دانش آموزاست.

معلم در این روش نقش یک مشاور را ایفا می کند و حداقل اقتدار را برای معلم دارد.

تاکید این روش بر روی تقویت روابط میان معلم و شاگرد است.

البته نمی توان گفت که کدام روش مدیریتی موثرتر است. بهترین روش، روشی می باشد که برای معلم و دانش آموزان بهترین نتیجه و بازخورد را داشته باشد.

در آخر باید اضافه کرد که مدیریت اثربخش کلاس به عوامل مختلفی نظیر:

-وضعیت اقتصادی و فرهنگی معلم

-پایگاه اجتماعی معلم و دانش آموزان

-تجارب معلم

-اهداف آموزشی و یادگیری بین معلم و دانش آموزان بستگی دارد.

مدیریت اثربخش کلاسی باید متناسب با جو و فضا کلاس، محتوای آموزشی، منابع و امکانات آموزشی، توانایی های دانش آموزان در کلاس و.... طراحی شود.

معیار اجرای یک مدیریت کلاسی موفق، موفقیت دانش آموزان آن کلاس می باشد. پس مفهوم مدیریت کلاس تکیه صرف بر انضباط و نظم در کلاس نمی باشد.